

DR. SZÚCS R. GÁBOR*
**Az első magyar-szlovén közös kormányülés,
mint a nemzetközi tárgyalások megszervezésének
és lebonyolításának gyakorlati példája¹**

**THE FIRST JOINT GOVERNMENT SESSION BETWEEN
SLOVENIA AND HUNGARY AS A PRACTICAL EXAMPLE
OF HOW TO ORGANISE AND REALISE INTERNATIONAL TALKS**

The Hungarian government has initiated and organised joint sessions together with the governments of some neighbouring countries (Austria, Croatia, Romania), yet the first Hungarian-Slovene joint session took place in October of 2007 only.

The article, based on personal experiences describes what to do in order to prepare carefully all the elements of these important negotiations, how to ensure the success of this internationally important event. The author describes the documents on bilateral economic co-operation signed in this occasion, the techniques of the organisatory/preparatory work as well as the „follow up”, e.g. the results of the joint session, (co.-operation agreements, foundation of the Hungarian-Slovene Business Council etc.) with special regard to the fact that the second Joint Session took place in November 2009, and other sessions will follow, strengthening the economic relations of our friendly countries.

2007. október 17-éig Szlovénia kimaradt azon szomszédaink sorából, amelyekkel együttes kormányülésre került sor². Ennek okát nehéz egyértelműen meghatározni, hiszen a kapcsolatok probléma mentessége természetesen nem teszi fölöslegessé az ilyen rendezvényeket: új lehetőségek feltárására, kezdeményezések támogatására ad alkalmat. Másfelől az együttes kormányülés az adott országgal fennálló kapcsolatokra irányítja a közvélemény figyelmét, az esetek többségében találkoznak az üzletemberek is, így a rendezvény lendületet ad a gazdasági kapcsolatoknak. A fő ok, amiért a szlovén kormányval ilyen találkozóra, addig nem került sor, valószínűleg az volt, hogy sem magyar, sem szlovén részről nem tartották kellően látványosnak e kapcsolatokat. Nos, ami a forgalom nagyságát illeti, az 2006-ban 969,0 M EUR volt (magyar export: 615,4 M EUR, szlovén export: 353,6 M EUR), s ez, a közel egy milliárd eurós árucseré 10,1%-kal volt nagyobb, mint az előző évben. Szlovénia a magyar külkereskedelemben a 14., Magyarország a szlovén árucseré-forgalomban a 7.-8. helyen állt³. Az egyetlen, valóban érzékelhető hiányosság a tőkebefektetések alacsony, a magyar tőkeexportban

---

* BGF Külkereskedelmi Kar, c. főiskolai docens, ny. külgazdasági szakdiplomata.

¹ A leírtak a szerző, mint az együttes kormányülés tartalmi és formai lebonyolításának egyik szervezője személyes tapasztalatainak alapulnak: innen a többször használt többes szám első személy.

² Ausztriával, Romániával, Horvátországgal évek óta rendszeresen vannak együttes kormányülések.

³ Forrás: <http://www.ksh.hu>; „Slovenija v stevilkah 2007” (Szlovénia számokban 2007), Statistički urad RS, Ljubljana 2007, 2006. évi adatok. A sorrendet torzítja a 2006-2008-ban kialakult jelentős magyar kereskedelmi többlet, amelynek révén a Szlovéniába irányuló magyar export csaknem kétszerese volt a szlovének magyarországi eladásainak. Ez természetesen eltérő helyet jelent a két ország exportjában, illetve importjában.

mindössze 30, a szlovén tőke kivételben 14 milliárd eurónyi nagysága¹ volt, amely azonban a külföldi tőkétől való, hagyományos szlovén idegenkedésnek, illetve a mindkét ország cégei osztrák, német, olasz, és (szlovén részről) a jugoszláv utódállamok iránti fokozott érdeklődésének tudható be. Ez egyel több ok volt arra, hogy a közös kormányülés révén „ráségítsünk” a kapcsolatok szorosabbá tételére.

Az alábbiakban bemutatjuk az első magyar–szlovén együttes kormányülés témáit, az előkészítés és a lebonyolítás munkamenetét, a szervezést és a nehézségeket, nem feledkezve meg az eredményekről sem².

1. A JAVASLATTÉTEL ÉS AZ ELŐKÉSZÍTÉS

1.1. A javaslat tétel körülménye, tartalma és menete

Együttes kormányülésre elvileg bármelyik minisztérium, és/vagy külképviselet javaslatot tehet, ám az rendszerint valamely, már folyamatban lévő gyakorlat következő lépéseként kerül, rendszerint a *Külgyminisztérium* javaslatként a kormánynak a Miniszterelnöki Hivatal által összeállított és kormányülésen jóváhagyott *munkatervébe*. *Szlovéniával* kapcsolatban, mint említettük, *nem volt ilyen előzmény*: nemcsak együttes kormányülésekre nem került sor, de meglehetősen ritkák voltak az egyéb magas szintű államközi érintkezések is. A gazdasági tárcák vezetői például 2007-ig egyáltalán nem folytattak kétoldalú eszmecsereket. (Természetesen rendszeresen találkoztak Brüsszelben az ECOFIN, a Versenyképességi Tanács és más események kapcsán, továbbá egyéb nemzetközi fórumokon, de ez nyilvánvalóan nem pótolhatta a kétoldalú tárgyalást.)

Az együttes kormányülést a ljubljana Magyar Nagykövetség javasolta, 2006-ban, és a javaslatot, lényegét tekintve az alábbi *indoklással* továbbította a *külgügyi*, valamint a témák miatt a leginkább érintett, tehát az ügyben javaslattevő *gazdasági tárcának*.

A 2004. szeptemberi informális magyar–szlovén kormányfői találkozó nyomán megkezdett aktív piacfeltáró munka, továbbá az egyszerre történt uniós csatlakozás következményeként a kétoldalú gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok volumene 2007-re megduplázódott. Az 1 milliárd eurós árucseré-forgalommal elérte azt a szintet, amikor a *továblépés* már csak minőségi változással, *tartós együttműködésekkel*, a beruházási-befektetési kapcsolatok fejlesztése révén érhető el.

Mindkét kormány egyetértett azzal, hogy a meglévőnél lényegesen nagyobb figyelmet kell szentelni a két szomszédos, azonos szövetségi rendszerhez tartozó uniós tagállam gazdasági együttműködésének. Ha valamire, a magyar–szlovén kapcsolatokra ráillett az a közhelyesítés ellenére is igaz megállapítás, hogy a *gazdasági együttműködés* (legalábbis „mélységét” tekintve) *elmaradt* a két baráti ország közti *politikai kapcsolatok színvonalától*. Olyan megállapodásokat volt szükséges kötni, amelyek – ha nem is kivétel nélkül állami, kormányzati jellegűek –, *szervezeti keretet* adhattak a rendszeres, vállalatközi párbeszédnek és az ágazatok közötti tartós kapcsolatoknak. A kormányülés ugyanis a *gazdaság minden ágazatát* miniszteri, vagy egyéb, országos vezetői szinten érinti, az ott aláírt *dokumentumoknak*, a találkozó jellegéből fakadóan különleges súlyuk van.

¹ Az áruforgalmi-beruházási adatok forrása: <http://www.nfgm.hu>, ill. <http://www.itd.hu>.

² Az elemzést különösen időszerűvé teszi, hogy 2009 novemberében újabb együttes magyar–szlovén kormányülésre került sor Keszthelyen. Ennek eredményei dolgozat írásakor még értékelés alatt állnak. A két kormány 2010-re újabb együttes ülést irányzott elő, tehát folyamatos, mintegy „intézményesült” rendezvénysorozatról van szó.

Néhány konkrét gazdasági együttműködést illetően magas szintű segítségre volt szükség, hiszen a közlekedési, illetve logisztikai, távközlési, idegenforgalmi és az energetikai együttműködés terén feltétlenül szükséges volt hangsúlyozni, hogy mindkét fél érdekelt a lehetőségek jobb kihasználásában, esetleg a felmerült akadályok elhárításában, illetve a két ország vállalatai érdeklődésének felkeltésében¹. Ehhez kapcsolódva: a magyar–szlovén gazdasági kapcsolatok történetének eddigi legnagyobb, 250 (2009. évi értéken már mintegy 270) millió eurós üzletéhez fűződő, a *TriGánit konzern* és a *Szlovén Vasutak* közötti szerződés aláírását éppen a sajtó és a szakmai nyilvánosság miatt célszerű volt a kormányülésre időzíteni.

Az eseménynek külön jelentőséget ad, hogy a Szlovéniában élő mintegy 6-8 ezer fős magyar², és hazánkban élő kétezer fős szlovén *nemzeti kisebbség* a *gazdasági együttműködést erősítő kapocs*; ezt a jellegét tovább kell szilárdítani.

Ez utóbbi tény jelentősen befolyásolta az együttes kormányülés *helyszínét*. Úgy véltük ugyanis, hogy *Ljubljana, vagy Budapest*, főként az első ilyen alkalomra való tekintettel, üzenet nélküli, formáját tekintve semmi újat nem tartalmazó színhely lenne. *Egyetlen határ menti város* kiválasztása, akár szlovén, akár magyar oldalon presztízs jellegű, fölösleges vita tárgyát képezhetne volna. Ezért a *technikailag a legnehezebben* lebonyolítható, egyben a szervezés szempontjából a legtöbb hibalehetőséget jelentő megoldást választottuk: egyetlen nap alatt két, egymástól viszonylag nagy távolságra lévő helyszínen, a szlovéniai *Lendván* és a magyarországi *Szentgotthárdon* rendezzük meg az együttes kormányülést. Meggyőződésünk volt azonban, hogy az *előnyök felülmúlják a hátrányokat*: mind a jelentős magyar lélekszámú Lendván, mind a magyarországi szlovének központjának tekinthető Szentgotthárdon (szlovén nevén: *Monošter*) kiemelkedő, közös eseményt rendezve, a gazdasági mellett politikai üzenetet is közvetítünk: azt, hogy *központi kérdésnek* tekintjük a két országot összekötő *nemzetiségek* ügyét. Megállapodtunk abban is, hogy mindkét helyszínen tartanak a kormányfők *sajtókonferenciát*, s hogy *azonos számú dokumentum* ünnepélyes aláírására kerül sor mind a szlovén, mind a magyar városban.

A fentiekhez hozzá kell tenni, hogy mindkét kormányfőt csak akkor lehetett meggyőzni az együttes ülés szükségességéről, ha *elegendő, érdemi kérdés* megtárgyalására teszünk napirendi javaslatot. Önmagában ugyanis csekélyke érv volt az, hogy szlovén barátainkkal még nem került sor ilyen rendezvényre: ez ugyanis, érdemi témák hiányában azt jelezte volna, hogy az esemény formális, protokolláris jellegű,

¹ Meglepőnek tűnő példáját mutatta a másfelé irányultságnak például a szlovén állami televízió híradójában bemutatott 2006-os tévériport. Ebben egy, a termelést fejleszteni kívánó lendvai kisvállalat tulajdonosa örömmel közölte, hogy hosszas keresés után az Egyesült Államokban talált együttműködő partnert, miközben szakmai körökben köztudott volt, hogy a határ túlsó oldalán, alig 10-15 kilométerre számos magyar kisvállalat szívesen alakított volna ki ilyen profilú céggel tartós kapcsolatot. A szlovén cégek viszont joggal panaszták, hogy a magyar vállalatok zöme Ausztriában, vagy Németországban keres üzleti partnert.

² Érdemes megemlíteni, hogy a lendvai Magyar Kultúrházat, ahol a közös kormányülés egyik eseménye folyt, Makovecz Imre tervezte. Valamennyi, eddig Szlovéniában járt magyar államfő felkereste ezt a különleges szépségű épületet. Általánosságban: a szlovén alkotmány a magyart (és az olaszt) *államalkotónak* tekinti: mindkét nemzetiség egy-egy képviselőt delegál a törvényhozásba, sőt, volt rá példa, hogy (szoros választási eredmény esetén) ők jelentették „a mérleg nyelvét” a parlamentben. Egyetlen miniszterelnök sem mulasztja el, hogy a kormányzati ciklus idején legalább évente kihelyezett kormányülést tartsanak a magyar nemzetiség lakta vidéken, ahol a hangsúly természetesen az adott régió fejlesztésén van.

tehát kormányzati szempontból nincs értelme. *Konkrét, megtárgyalandó ügyekben azonban nem volt hiány.*

1.2. A témák felmérése és összeállítása

Először is: problémamentes gazdasági kapcsolatok mellett sem volt szükséges keresgélni azokat a *gondokat*, amelyek *megoldásához* magas szintű segítségre volt szükség. Fel kellett azonban mérni, melyek a valóban oda tartozó témák, s ezek közül melyiket, milyen formában kell felvetni ahhoz, hogy minél jobban szolgálják a magyar gazdasági érdekeket.

Másfelől viszont javaslatot kellett kidolgozni az együttműködés olyan területeire és kereteire, amelyek megindíthatják az addig csaknem teljesen az árucseréforgalomra, tehát a kereskedelmi kapcsolatokra korlátozódó gazdasági kapcsolatok kibővülését olyan kapcsolatokká, amelyek gerincét *modern együttműködési formák*: a közös, illetve kölcsönös beruházások, a működő tőke mozgása, a hosszú távú vállalatközi megállapodások képezik.

Harmadrészt: szükségesnek tartottuk megteremteni a kapcsolatok olyan szerződéses *kereteit*, amelyek más országokkal már régóta léteztek, az akkor mintegy másfél évtizede független Szlovénia és Magyarország *intézményei között* azonban nem. Ennek oka nem más, mint hogy a két ország kapcsolatainak nem voltak előzményei (Szlovénia fiatal állam jellege ezt meg is magyarázza), így más, fontos államközi megállapodások (a kettős adóztatás elkerüléséről szóló 2005. november 11. vagy a beruházás védelemre vonatkozó 2000. június 9. óta hatályos egyezmény) megkötése mellett egészen egyszerűen nem került sor arra, hogy egyébként működő, élő *intézményközi együttműködéseknek* (pl. a kamarák, szakmai egyesületek közötti kapcsolatok) szerződéses, nemzetközi jogi keretet is adjunk.

Vegyük sorra az ülés során felmerült *témákat*, a létrejött *megállapodásokat!*

Ad 1) Az előzőekben láttuk az egymás országában eszközölt *beruházások* alacsony szintjét. Fel kívántunk vetni, hogy ennek nem csupán a már említett, a külföldi tőkétől való szlovén idegenkedés¹ az oka, hanem az is, hogy a potenciális magyar beruházókat elriasztja a kormányzati *döntéshozatal elhúzódása*. Az illetékes szlovén tárca államtitkára például többszöri *sajtónyilatkozatban* tette kérdésessé, hogy a közeljövőben kiírandó, egy nagy szlovén cég részbeni privatizációjára vonatkozó tenderen nem tekintik majd érvényesnek a magyar vállalat részvételét, mert a magyar cég a pályázaton ugyancsak induló harmadik országbeli konzern „leányvállalata”, s ez sértené a verseny tisztaságát. Ez a szlovén vélemény nem csupán az említett sajtónyilatkozatban, hanem később a médiában megjelent *kommentárokban* is helyet kapott. Többször hangsúlyoztuk, hogy *nem „leányvállalatról”*, hanem önálló elszámolású és saját üzletpolitikájú, magyarországi bejegyzésű cégről van szó, amely más országokban sikerrel szerepelt hasonló tenderen, de áttörést nem sikerült elérni. Ezért az együttes kormányülést e témával kapcsolatos *figyelemfelhívásra* is fel kívántuk használni. Akadtak más, viszonylag kisebb horderejű, ám jellegüket tekintve hasonló kérdések is, amelyeket szintén napirendre kívántunk tűzni.

¹ A Szlovéniában beruházott működő tőke teljes, kumulált összege a JAPTI beruházás ösztönzési állami vállalat adatai szerint (<http://www.japti.si>) 2008-ban sem haladta meg a 6 milliárd EUR-t, amellyel Szlovénia a legutolsó helyet foglalja el az új EU tagállamok sorában. A kormány (annak pártösszetételétől függetlenül) minden évben készít nyilvános privatizációs tervet, ám az abban szereplő ügyletek csak elenyésző részben kezdődnek el, a megvalósulás még alacsonyabb mértékű.

E témakör nagyon fontos példája annak, hogy az *állam a piacgazdaságban is segít vállalatai helyzetén*, persze a nemzetközi kötelezettségek határain belüli eszközökkel. Ezek közül az egyik legjelentősebb éppen az, hogy a *piacra jutást akadályozó tényezőket*, ha azokat nem sikerül a vállalatok vagy a hatóságok között közvetlenül megszüntetni, fokozatosan egyre magasabb szinten, tárgyalások útján igyekeznek *elhárítani*. (A fent említett konkrét esetben is ez volt a helyzet: a kérdés természetesen már megjárta az összes lehetséges gazdaságdiplomáciai utat, de ezek a lépések nem vezettek eredményre, ezért volt szükséges a kormányülés témájává tenni.) Lényeges tanulság továbbá, hogy a szabad áru- és tőke mozgást akadályozó tényezők némelyike az EU tagállamok között, az *egységes belső piac ellenére* is fennmaradt: a tagállamok nehezen mondanak le a rejtett protekcionizmus minden eleméről – ha lemondanak egyáltalán.

Ad 2) Az együttes kormányülést felhasználva két, fontos, *hosszú távú, vállalatközi együttműködési megállapodást* is aláírtak.

- Ezek egyike a TriGránit már említett ljubljana-i beruházása, a „Potnički Centar Ljubljana” (PCL), azaz *Ljubljana-i Utazási Központ* projekt. Ljubljana városa mintegy hetven éve foglalkozott azzal a tervvel, hogy felújítsa a *főpályaudvar* környékét, mely az idők során, a főváros dinamikus fejlődése következtében városon kívüli elhelyezkedésből a városközpont részévé vált. A terület rendezetlen maradt, ám éppen központi helyzete miatt igencsak értékes lett. 2002-2004-ben a város és a Szlovén Vasutak városrendezési pályázatot írt ki, melynek tárgya a PCL területének hasznosítása volt. A nyertes pályamű szolgált a következő tender alapjaként.

2004-ben a város és a vasutak ún. projektcsoportot hoztak létre annak érdekében, hogy *stratégiai befektetőt* vonjanak be a szóban forgó ingatlanfejlesztés lebonyolításába. A *tender kiírása* helyben és a nemzetközi üzleti sajtóban is megjelent. Az üzlet koncepciója az volt, hogy a *város* a szükséges infrastruktúrát (köz művek stb.), a *vasúttársaság* a telket, míg a *fejlesztő* (a pályázat nyertese) a know-how-t és a szükséges pénzügyi forrásokat apportálja a vasúttal (és később a fővárossal) létrehozandó *közös vállalatba*, mely a *fejlesztés kivitelezője* lesz. A területet teljesen átalakítják: a vasút a föld alatt kialakítandó állomásra fut be, s az új pályaudvar mellett bevásárlóközpont, irodaházak és szállodák, valamint lakótömbök épülnek. *2005 októberében* a mintegy egyéves procedúra eredményeképpen a döntőbizottság a TriGránit céget szemelte ki arra a célra, hogy megkezdje vele a vegyes vállalati szerződés tárgyalásait. Ebben nyilván szerepet játszott a cég nevéhez fűződő budapesti *West End*, továbbá más külföldi nagyvárosokban épített, hasonló jellegű létesítménykomplexum is. A folyamatot azonban *lassította* a vesztes versenytársak eredménytelen, de időhúzó fellebbezése, a szabadságolási időszakok, továbbá az *önkormányzati választás*, melynek eredményeképpen a városi vezetés teljesen kicserélődött és a főpolgármester személye is megváltozott. Ettől függetlenül ugyan, de változás történt a *Szlovén Vasutak* vezetésében is. Végül a *közös cég alapításáról* szóló szerződést az együttes kormányülés kapcsán, a tervezettnél később ugyan, de kétségtelenül nagyobb sajtónyilvánosság mellett aláírták.

- A másik megállapodás ennél jóval egyszerűbb volt. Évi *1 millió tonnás* forgalmával *Koper* – Hamburgot megelőzve – a magyar áruk *legfontosabb konténerkikötője*. Tranzitunk 60%-a export. Az együttes kormányúléseken a Koperi Kikötői Igazgatóság, a MASPED és a Magyar Logisztikai Klaszter szándéklevelét írt alá a *Hinterland Container Hub* (HCH) projekt kidolgozásáról, pontosabban arról,

hogy ennek keretében megvalósíthatósági tanulmányt készítenek a meglévő szűk keresztmetszetek feloldásáról (ez voltaképp a kikötőhöz vezető vasúti összekötés korszerűsítését jelenti), az ehhez megszerezhető uniós forrásokról – egyáltalán a *hosszú távú logisztikai együttműködés* módozatairól. A legfőbb gond valóban a *vasút*: a magyar–szlovén vonal nem végig villamosított, többszöri mozdonycserékkel együtt ez mintegy 8-8,5 órás menetidőt jelent csak a Budapest–Ljubljana vonalon, ahonnan a kikötő még mintegy 150 kilométerre van. Másfelől a magyar fél többször jelezte szándékát a *kikötő korszerűsítésében* való részvételben is. Ez érdeklünkben áll, hiszen többek között személygépkocsi exportunk (Suzuki), valamint déligyümölcs importunk zöme a szlovéniai kikötőn át bonyolódik le.

Ad 3) Az együttműködés intézményes, vagy *szerződéses kereteit* a következőkkel kívántuk bővíteni:

- A *Magyar–Szlovén Üzleti Tanács* létrehozásának gondolata abból a felismerésből jött létre, hogy a vállalatok közti gazdasági kapcsolatok további mélyítését, a szomszédság ellenére, egymás lehetőségeinek, fejlesztési elképzeléseinek *nem kellő ismerete* is akadályozza. Ráadásul Szlovéniával korábban nem volt sem kormány- sem vegyesbizottság, vagy külgazdasági konzultáció sem, így az esteleges problémák megtárgyalására, de ami még fontosabb: a fejlesztési elképzelések ismertetésére sem volt semmilyen fórum. Az esetleges gondok megtárgyalásának, a fejlesztési üzleti lehetőségekről szóló információ cseréjének tehát, más országoktól eltérően¹, nem voltak előzményei. A piactudományoknak és az EU tagságnak megfelelően olyan, rendszeresen (évente felváltva Magyarországon és Szlovéniában) ülésező, *vállalatok, érdekképviselők döntéshozóiból álló testület* létrehozását tartottuk szükségesnek, melynek célja a *kapcsolatépítés*, ennek révén a *tartós együttműködések* elősegítése. A javaslatához 2005-ben megkaptuk a *szlovén hatóságok és cégek, érdekképviselők egyetértését*. Ez nem ment *vita* nélkül, mert délnyugati szomszédunknál az *állam szerepe* (jórészt történelmi hagyományok, illetve a rendszerváltás eltérő körülményei miatt) jóval nagyobb, mint nálunk, ám végül sikerült szlovén barátainkat meggyőzni arról, hogy a vállalatok, ha erre rendszeres fórumot szervezünk számukra, kezelni tudják saját ügyeiket, ismertethetik fejlesztési elképzeléseiket az Üzleti Tanács által szervezett rendezvényeken, illetve annak ülései alkalmával, vagy akár ágazati jellegű munkacsoportokban is. Felmértük, hogy *Szlovénia más országokkal* már működtet hasonló jellegű (bár összetételében és jellegében némileg eltérő) testületet. A javaslat a 2005. novemberi *államfői megbeszélésen* már támogatást kapott. 2006 márciusában gazdasági *helyettes államtitkári levélben* ismertettük a szlovén féllel a *magyar elképzelést*. 2006. december 13-án sor került az első, *feltáró jellegű, szakállamtitkári megbeszélésre* Budapesten a Tanács létrehozásáról. 2007 januárjában a két *miniszterelnök* megerősítette a kölcsönös szándékot, majd 2007 márciusában a két ország *gazdasági miniszterei* Budapesten egyetértettek abban, hogy az Üzleti Tanács a 2007. októberi *közös kormányülésen* alakulhat meg. Ezt megelőzően már *munkacsoportok* (pl. az energetikai, idegenforgalmi) készítették

¹ A korábbi vegyes bizottságokat az EU tagállamok zömével (Olaszország, Spanyolország, néhány skandináv állam stb.) felváltotta a kétoldalú, az EU közös külgazdasági politikáját közvetlenül nem érintő, illetve azzal összhangban lévő konzultációk gyakorlata, míg számos nem EU tagállammal (pl. Oroszország) formailag megmaradt a vegyes bizottság, ám tartalma természetesen szintén változott: uniós kötelezettségeinknek (illetve az *acquis*-nak) megfelelően csak olyan kérdéseket tárgyaltunk meg, amelyek nem érintették a közös külgazdasági politikát.

elő a Tanács által megtárgyalandó témákat. Magán az együttes kormányülést követő megalakuláson csak a szervezet *testületeit, illetve vezetőit választották meg*, az első munkaterv kidolgozására és annak végrehajtására *2009-től* került sor, nem kis részt azért, mert 2008-ban Szlovéniában általános választásokat tartottak, amely a balközép-liberális ellenzék győzelmével végződött, s így a Tanácsban részt vevő, állami tulajdonú nagy vállalatoknál vezetőváltás történt. Természetesen közrejátszott a késedelemben a gazdaságpolitika változása és a 2008 őszen kibontakozott világválság is.

Már a megalakuláskor terveztük azonban, hogy rendszeres párbeszéd keretében megismerjük többek között az *energetika, a távközlés, az elektronika, a közúti és vasúti infrastruktúra, a járműgyártás, a vegyi- és gyógyszeripar, az élelmiszeripar, a könnyűipar, az építőipar* és más ágazatok közös fejlesztésének, kapcsolódásának lehetőségeit. Valóra válhat a *harmadik piaci együttműködés*. Tudomásunk szerint mind Szlovénia, mind Magyarország érdekelt a *Nyugat-Balkán, a szovjet utódállamok, Kína* és más *ázsiai országok* piacain történő aktívabb fellépésben. Az Üzleti Tanács keretben folytatható párbeszédok során feltarthatók egymás *tapasztalatai, sőt, a közös megjelenés lehetőségei*.¹

- Az érdekképviseleti szervek, illetve a vállalati munkát segítő intézmények egymás közötti kapcsolata Szlovénia függetlenné válása óta mindvégig sajátos volt: a gazdasági-kereskedelmi *kamarák közötti együttműködésről* folytatott viták például szlovén részről nem nélkülözték a néhai Jugoszláviából maradt felfogás elemeit. Az egykori Jugoszláv Szövetségi Gazdasági Kamara és a köztársasági-tartományi kamarák ugyanis, a „munkás önigazgatás” elveinek megfelelően, mint vállalati érdekképviseleti szervek, sok tekintetben a minisztériumoknál is nagyobb hatással rendelkeztek a szocialista Jugoszláviában. Ez a felfogás Szlovénia függetlenné válását, s persze a rendszer megváltozását követően, mintegy a tehetetlenség ereje folytán sem szűnt meg teljesen: ha a döntéshozatalban nem is, a nemzetközi gazdasági együttműködés promóciójában, rendezvények kezdeményezésében és lebonyolításában, a gazdasági jellegű külképviseleti hálózatban, a gazdasági-pénzügyi szabályozó rendszer tekintetében, sőt, a központi költségvetés bizonyos tételeinél és egy sor más területen a *Szlovén Gazdasági Kamarának* (Gospdarska Zbornica Slovenije, GZS) döntő szava volt². Ezt a sajátos szerepet a 2004-es választások után kormányra került jobbközép koalíció ugyan drasztikusan mérsékelte (elsősorban a kötelező kamarai tagság eltörlése révén)³, de szlovén részről változatlanul érzékeltették, hogy szerintük szükséges az *országos kamarák közötti formális, rendszeres együttműködési szándék rögzítése*. Ennek valószínű oka az lehetett, hogy a GZS a nemzetközi együttműködésben történő aktív részvételét szerette volna fenntartani. A *magyar érvelés az volt, hogy a helyi*

¹ Ezek a 2009. július 1-jei, budapesti kormányfői találkozó kapcsán megrendezett Üzleti Tanács ülésen elfogadott *munkaterv* szerint 2009-ben *sorra válnak valóra*. Erről l. a 3. pontban írtakat.

² Erre külső jegyek is utaltak: a GZS épülete Ljubljana pénzügyi-üzleti negyedének sugárútján (Dunajska cesta, azaz lefordítva „Bécsi út”) lévő modern, tízemeletes toronyházban volt: ennek értékesítéséről, illetve az elköltözésről a kamara szerepének csökkenése után rövidesen megkezdődtek a tárgyalások.

³ A balközép koalíció győzelmével végződött 2008-as választások utáni a vita jellege megváltozott, s középpontjában ma már az előző ciklusban megörösödött Obrtna Zbornica (a magyar IPOSZ-hoz hasonló, zömmel kisvállalatokat tömörítő szervezet) és a GZS közötti, a szaksajtóban is bőven taglalt „vetélkedés” áll.

kamarák (magyar részről a Zala és a Vas megyei Kereskedelmi- és Iparkamara, szlovén oldalon a Muravidéki Gazdasági Kamara) egymás közötti kapcsolatai kiválóak, s nálunk a kamarák szerepe, hatásköre hagyományosan is eltér a szlovén gyakorlattól. Ennek ellenére nem volt fölösleges a két országos kamara közötti megállapodás, amely megalakítandó vegyes bizottság keretében rendszeres tapasztalatcserét és közös rendezvények szervezését irányozta elő, s amelyet az együttes kormányülés alkalmával a kamarák elnökei, két évre szólóan írtak alá. Ez ugyanis alkalmat adhat olyan vállalatok bekapcsolódására is, amelyek telephelye nem a határ közelében van, de érdekeltek a szlovén cégekkel való együttműködésben.

- Más volt a helyzet a két ország beruházás-ösztönzési és kereskedelem-fejlesztési intézményei (állami vállalatok: magyar részről az ITD/H, szlovén részről a JAPTI nevű intézmény) közötti kapcsolattal. Mindkét fél támogatta az ezek közötti intézményes kapcsolatok kialakítását, sőt, ezt még a magyar szervezet vezérigazgatójának a megállapodást előkészítő látogatása is megelőzte. A megállapodás végül Memorandum of Understanding formájában jött létre, s ezt írták alá az együttes kormányülés kapcsán. Nem csupán a rendszeres információcserét, hanem harmadik piacokon való közös fellépést (rendezvények közös szervezését), a vásárok, kiállítások és üzletember találkozók szervesében való együttműködést is célkitűzésként tartalmazza. Mint ilyen, valóban minőségi változást jelent az intézményes kapcsolatokban.
- A két ország agrárminisztériuma, a magyar Földművelési és Vidékfejlesztési, illetve a szlovén Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium közti szerződés a tapasztalat- és információcserén, továbbá bizonyos agrárágazatokban (főként a bioüzemanyag előállítására szolgáló napraforgó és repce termesztésben és -hasznosításban) történő együttműködésen kívül az agrárpolitika olyan elemeinek megvitatását is lehetővé teszi, amelynek révén összehangolhatóak a EU Miniszteri Tanácsában képviselendő álláspontok. A mezőgazdaságnak (a halászatot is ideértve) a két országban alapvetően különböző jellege, súlya és külgazdasági jelentősége van. A minisztériumok közti megállapodás, a rendszeres konzultációk írásba foglalása, mint nemzetközi kötelezettségvállalás révén alkalom nyílt arra, hogy összehangoljuk állásfoglalásunkat a WTO-ban képviselendő egységes EU álláspont kialakításának folyamán. Az ilyen eljárás egyébként az unióban teljesen megszokott, hétköznapi érdekegyeztetésnek számít, fontos volt azonban, hogy rögzítsük a minisztériumok közti kapcsolatok rendszerességét.

2. A MEGÁLLAPODÁSOK ELŐKÉSZÍTÉSE, SZERVEZÉS ÉS LEBONYOLÍTÁS

Az aláírt megállapodások közül most csak a gazdasági együttműködés szempontjából fontosabbakat emeltük ki. A következőkben, pusztán felsorolásszerűen ismertetjük azokat a legfontosabb feladatokat, amelyeket az előkészítés és a szervezés során, a zökkenőmentes lebonyolítás érdekében el kellett végezni.

- A rendezvény helyszínét, vagy helyszíneit (amikor erről már megállapodás született) többször is végig kellett járni. Egy „bejárás” nem volt elég. Mivel a kormányülésre két országban került sor, a magyar helyszíneket az illetékes minisztériumok, illetve természetesen a Miniszterelnöki Hivatal, a külföldieket azonban a magyar nagykövetség (és a fogadó ország illetékes szervei) járták végig. Ennek során az érintett városokban fel kellett venni és ápolni kellett a kapcsolatot a polgármesterrel és munkatársaival. Ezt egyébként ők maguk is ambicionálták, hiszen városuk a rendezvény kapcsán a figyelem előterébe került. A látogatásokon

tisztázni kellett a *pontos menetrendet*, a delegációk mozgását, percre pontosan beosztva a rendezvény minden elemét.

- A találkozó kapcsán aláírandó *gazdasági jellegű megállapodások* mindegyikéért, bár különböző mértékben, de a nagykövetségi *külgazdasági szakdiplomata* volt a felelős. Ezeket, természetesen a Budapestről megkapott szöveg és utasítások alapján, ugyanis *neki kellett megtárgyalnia* a fogadó ország illetékes intézményeivel (minisztériumok, kamarák stb.). Ez magában foglalta a *szövegegyeztetést, az aláírási protokoll (ceremónia)* tisztázását (olyan látszólag jelentéktelen kérdéseket is beleértve, hogy díszes, címeres, vagy csak egyszerű mappába foglalják, s abban milyen sorrendben fűzzék le az aláírandó okmányokat), a helyszínt, az időpontot, a résztvevőket, az esetleges beszédek hosszát, a tolmácsolást stb. Az aláírási ceremóniának ugyanis összhangban kellett lennie a közös kormányülés *programjának egészével*. Igen kínos lett volna, ha azt valamely más rendezvény (pl. díszétkezés, sajtókonferencia) időpontjára időzítik. Ugyanígy rendezni kellett jó előre a közlekedés kérdéseit is (például, ha különböző aláírásokra a város különböző helyein kerül sor).
- Tisztázni kellett a helyszínrre, vagy helyszínekre meghívott *sajtó kérdését*, nem annyira, hogy milyen jellegű (elektronikus, vagy csak nyomtatott média) sajtót hívunk meg, hanem azt is, melyik állami vezető és mikor, melyik orgánumnak ad nyilatkozatot, illetve, hogy szerveznek-e közös sajtótájékoztatót. Ha gazdasági miniszterről van szó, ezt a feladatot, a megfelelő döntés és utasítás alapján többnyire a külgazdasági szakdiplomata hajtja végre. Természetesen a *budapesti minisztérium* illetékes vezető tisztviselője, vagy beosztott referense is végezheti a felsorolt tevékenységeket, de szerepe a gyakorlatban ez inkább a külföldön dolgozó szakdiplomata számára megadott utasításokra és a munka ellenőrzésére, jóváhagyására korlátozódik.
- A munka valamennyi részletét nem csupán az illetékes minisztériummal, vagy intézménnyel, hanem a *Miniszterelnöki Hivatallal* (MEH) is össze kellett hangolni, azaz közölni, illetve tisztázni kellett (ez a misszióvezető közreműködésével, az illetékes minisztérium vezető tisztviselőin keresztül, ám kivétel nélkül minden esetben a *Külgügyminisztérium* közbeiktatásával, vagy bevonásával, illetve tájékoztatása mellett zajlott), hiszen a *lebonyolítás, szervezés egészéért közvetlenül a MEH volt a felelős*. A kormányfő sajtókapcsolataival, nyilatkozataival, a kormányülés kapcsán teendő esetleges látogatásaival összefüggő ügyeket is a MEH intézte, ám figyelembe vette a térséget és a problémákat mélyebben ismerő külképviselet és/vagy szaktárca javaslatait. Az együttes kormányülésen általában *nem minden kormánytag* vesz részt, csupán azok, akiknek megtárgyalni valójuk, aláírási kötelezettségük van, vagy akiknek részvételét a *kormányfő* szükségesnek tartja. Másrészt e kör *ki is bővíülhet* olyan országos vezetőikkel, akik nem miniszterek ugyan, de fontos kérdéseket tisztázhatnak, vagy megállapodásokat írhatnak alá (például Magyar Turizmus Rt. vagy más hivatalok részéről).
- Az együttes kormányülés előkészítő anyagait minden minisztérium apparátusa összeállította a résztvevő miniszter, vagy az esetleg őt helyettesítő személy számára, de a *MEH külön* összefoglalókat, *előkészítő anyagokat*, beszédet stb. készített ezek, vagy a tárcákhoz intézett külön kérés alapján, közvetlenül a *miniszterelnök* részére.

Valamennyi ország viszonylatában, ahol ilyenre sor kerül, az együttes kormányülés a viszonylat *legfontosabb eseménye*: évekre, de legalábbis igen hosszú időre meghatározza a feladatokat és a gazdasági kapcsolatok fő elemeit, irányát. Előkészítése, szervezése, lebonyolítása tehát különös gondot, figyelmet, kitartó, pontos munkát igényel.

3. A 2007. ÉVI, ELSŐ EGYÜTTES KORMÁNYÜLÉS ÓTA VÉGZETT MUNKA NÉHÁNY SAJÁTOSSÁGA

Az első magyar–szlovén együttes kormányülés *eredményeként*, a Magyar–Szlovén Üzleti Tanács révén 2008-2009-ben megélénkült a vállalatok, intézmények közti közvetlen kapcsolat, sőt, szakmai, *ágazati albizottságok* tárgyaltak. Az *Energetikai Albizottság* azóta többször ülésezett, s 2008. július 1-jén aláírták a két országot összekötő földgázvezeték megépítéséről szóló szerződést.

A 2009. november 27-én, Keszthelyen rendezett *második együttes kormányülésen* a gazdasági együttműködési lehetőségek megtárgyalása jórészt már az ezzel egyidejűleg rendezett *Magyar–Szlovén Üzleti Tanács* ülés keretében zajlott. Ezen elhatározták, hogy rövidesen megalakulhat a *Bankközi Munkacsoport* (melynek külön aktualitást ad a pénzügyi válság), és tartós együttműködés alakulhat ki a két ország *kiskereskedelmi hálózatai* között is. Ajánlásokat fogadtak el a *vasúti összeköttetés* fejlesztéséről, mert a két ország közötti vasútvonal villamosítása még nem fejeződött be.

Szó van arról, hogy az Üzleti Tanács nem csupán konkrét témákkal foglalkozó munkacsoportokat, hanem 2009 júliusában közösen kidolgozott *munkaterv* keretében *üzletember-találkozókat* is szervez. 2010-ben sor kerülhet a fa- és fafeldolgozóipar, a gépjárműipari beszállítók (már második) találkozájára, szó van a gyógyhatású készítmények gyártónak összejövételéről, és élelmiszeripari bemutatókról is. Élénkíteni kívánjuk a magyar megjelenést a szlovén nemzeti események számító *Celjei Nemzetközi Vásáron* is (ezt minden év szeptemberében rendezik), lehetséges, hogy az Üzleti Tanács legközelebbi ülését itt rendezzük meg.

Csaknem valamennyi együttműködésbe bevonható a *Nyugat-Balkán* térsége, ahol a közös fellépés mindkét ország vállalatainak érdeke. Erről külön megbeszélést készül szervezni az Üzleti Tanács.

FELHASZNÁLT IRDALOM

Slovenjia v stevilkah, Statistički zavod Republike Slovenije, 2007.

Az NFGM, az ITDH, a Külügyminisztérium, a ljubljana Magyar Nagykövetség, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara és a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium honlapja.

Memorandum of Understanding between ITD Hungary and JAPTI, 2007. október 17.

A Magyar – Szlovén Üzleti Tanács Alapító Okirata, 2007. október 17.

Együttműködési Megállapodás a Magyar Kereskedelmi Kamara, valamint a Szlovén Gazdasági Kamara között, 2007. október 17.

Letter of Intent: MASPED, Port of Koper, Hungarian Logistics Cluster, 2007. október 17.